

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Одеська
політехніка», доктору наук з державного
управління, професору Саханенку Сергію
Єгоровичу

ВІДГУК

офіційного опонента Дробота Ігора Олександровича на дисертаційну роботу Бондаренка Михайла Олександровича на тему: *«Секторальне саморегулювання в інституційному механізмі публічного управління»*, представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 28 – Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування

1. Актуальність теми дослідження. Регулювання суспільних відносин містить низку як суб'єктивних, так і об'єктивних чинників, що гальмують розвиток процесів саморегулювання. З огляду на це, тема дисертації є надзвичайно актуальною як у національному, так і в глобальному контексті. Вона охоплює проблематику модернізації публічного управління через залучення секторальних механізмів саморегулювання, що є ключовим напрямом в умовах децентралізації, реформування регуляторної політики та прагнення до європейських стандартів врядування.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій. Положення та висновки логічно випливають із цілей та завдань дослідження, підтверджуються результатами емпіричного аналізу й практичними кейсами. Рекомендації носять прикладний характер і можуть використовуватись як на державному, так і на секторному рівнях. У роботі досить вдало поєднано використання системного та діалектичного підходів, що дозволило автору аргументовано пояснити сутність саморегулювання в контексті становлення і розвитку громадянського суспільства та обґрунтувати його системну модель.

3. Достовірність одержаних результатів. Результати дослідження є достовірними та ґрунтуються на чітко визначеній методології, репрезентативній емпіричній базі та широкому огляді джерел. Автор демонструє високу наукову добросовісність, відкрито вказуючи на межі дослідження. Поставлені автором, для досягнення мети завдання професійно відпрацьовані в роботі і знайшли своє відображення у висновках та рекомендаціях дослідження. Обрана форма розв'язання висунутих завдань свідчить про підготовленість дисертанта до науково-теоретичної діяльності. Тема дисертації досить повно розкрита в її

структурі та змісті. Дисертація вміщує комплексний та всебічний розгляд проблемної ситуації в публічному управлінні, ґрунтовний аналіз теоретичних та прикладних аспектів оцінювання рівня розвитку саморегулювання як системного суспільного явища. В цілому роботу можна оцінити як самостійне, професійне, ґрунтовне дослідження, що свідчить про ґрунтовну підготовку автора до реалізації та осмислення власного дослідницького проекту.

4. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що автор, ґрунтуючись на досвіді інших країн, вперше обґрунтував науковий підхід до оцінювання рівня розвитку саморегулювання суспільних відносин як функції розвинутого громадянського суспільства, який базується на використанні ідеї репрезентативності місцевого самоврядування. Серед ключових елементів новизни: запропонована автором класифікація моделей саморегулювання, удосконалений понятійний апарат, а також сформована концептуальна модель включення СРО до системи публічного управління. Результати розширюють науковий інструментарій дослідження інституцій у сфері врядування.

5. Повнота викладу основних положень у публікаціях. Основні положення дисертації опубліковані у фахових виданнях, рекомендованих МОН України. Праці мають наукову вагу та демонструють поступове розкриття ключових аспектів дослідження, що відповідає нормативним вимогам до апробації результатів. Указані публікації відображають теоретичний, аналітичний та практичний аспекти дослідження представленої роботи.

6. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені концептуальні та практичні положення, в сукупності дають змогу підвищити ефективність секторального саморегулювання в інституційному середовищі публічного управління. Впровадження результатів дисертаційного дослідження в практику діяльності органів публічної влади та громадських організацій підтверджено відповідними довідками. Напрацьовані рекомендації можуть бути використані органами влади, саморегулювальними організаціями, закладами освіти та науки. Вони сприяють підвищенню ефективності публічного адміністрування через інтеграцію недержавних акторів до управлінських процесів.

7. Оцінка змісту, завершеності та відповідності вимогам. Робота відповідає всім формальним і змістовим вимогам до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії. Вона є самостійним, цілісним і завершеним науковим дослідженням, має чітку структуру, глибоку аналітичну базу й практичне спрямування. Висновки, та зроблені на їх основі пропозиції є вагомим внеском у розв'язання наукового завдання дисертації, яке полягає в обґрунтуванні концептуальних підходів щодо інституту секторального саморегулювання в системі врядування та конструюванні моделі його функціонування у публічному управлінні.

8. Зауваження та дискусійні положення. Окремі положення викликають інтерес для подальших досліджень, зокрема: уточнення меж ролі СРО у публічній політиці, поглиблення порівняльного аналізу міжнародних моделей та конкретизація галузевих кейсів.

Хоча дисертаційна робота Михайла Бондаренка справляє позитивне враження як за структурою, так і за змістовим наповненням, науковим і практичним потенціалом, окремі її положення мотивують науковий інтерес і можуть бути предметом подальшої дискусії та осмислення, зокрема:

1) дещо не коректно сформульовані, на нашу думку, об'єкт і предмет дисертаційного дослідження. Відомо, що об'єкт дослідження є значно ширшим за предмет, і в публічному управлінні розглядається як «процес», чи «явище». Натомість предмет дослідження – це складова об'єкта, яка зазвичай обумовлюється у назві теми дисертації. Однак, автор визначив об'єктом «...інститут саморегулювання...», а предметом «...– публічно-управлінські відносини, котрі складаються в процесі *функціонування* секторального саморегулювання...». На нашу думку, предмет мали б виступати публічно-управлінські відносини, але не ті, **що виникають** у процесі функціонування інституту саморегулювання, а ті котрі **беруть участь у його формуванні**.

2) у вступі (С. 20-21) ототожнюється поняття «наукове завдання» і «завдання для досягнення мети дисертації». Відомо, що згідно Вимог у дисертації на здобуття наукового ступеня «доктор філософії» вирішується одне актуальне наукове завдання, яке обумовлюється метою дисертації. Втім, автор очевидно допустив неухважність і назвав сім сформульованих «завдань для досягнення мети...» «науковими завданнями», що за значимістю є не одне й теж і свідчить про неуважне ставлення автора до вживання термінів і понять в наукових текстах.

3) наукова новизна одержаних результатів (С. 23-24) подається у вигляді переліку встановлених автором ідей, дефініцій, методологічних підходів, закономірностей тощо, але не у всіх позиціях новизни розкривається їх зміст, і не вказується їх місце і роль у реалізації *загальної наукової концепції* здобувача щодо розв'язання актуального наукового завдання в дисертаційному дослідженні. Таке подання наукової новизни не вирізняє, у вигідному сенсі, доробок здобувача, а швидше навпаки применшує його.

4) у роботі не дотримана вимога щодо корелювання чинників, котрі вказують на цілісність дисертаційного дослідження. Йдеться, зокрема, про не співмірну кількість (7) поставлених для досягнення мети дисертації завдань, усього чотирьох пунктів наукової новизни й 14 пунктів загальних висновків.

5) у роботі не завжди чітко окреслено межі між консультативною, регуляторною та виконавчою роллю таких організацій у межах публічного управління. В подальших дослідженнях доцільно було б поглибити аналіз щодо

ризиків надмірної делегованості функцій без належних механізмів підзвітності, що дозволило б ширше залучати саморегулювальні організації до формування публічної політики.

6) деякі приклади взаємодії держави й СРО подано без деталізації масштабів, критеріїв відбору та контексту, у якому вони функціонують. Це дещо ускладнює оцінку узагальнення запропонованих моделей. Доцільно було б розширити регіональні або галузеві рамки для більшої репрезентативності.

7) у дисертації справедливо підкреслено прогалини у чинному законодавстві, однак автором недостатньо акцентовано на потенційних конфліктах юрисдикцій між регуляторними органами та СРО, які можуть виникнути у процесі поглиблення саморегуляції.

8) незважаючи на включення зарубіжного досвіду, було б корисно ширше представити порівняльну аналітику щодо інституціональних моделей саморегулювання в окремих європейських країнах, що мають подібний контекст децентралізації та трансформації публічного управління.

9) хоча автор послідовно вводить важливі теоретичні поняття, деякі категорії залишаються недостатньо концептуалізованими, зокрема щодо визначення меж впливу СРО на стратегічні напрями державної політики.

Разом з тим слід зазначити, що наведені зауваження не знижують наукової цінності дисертаційної роботи, а навпаки, свідчать про складність та глибину теми, яка потребує подальших наукових досліджень і професійних дискусій, а в межах визначених мети та завдань є цілісним, ґрунтовним, завершеним дослідженням з вирішення актуального наукового завдання в галузі знань Публічне управління та адміністрування.

9. Висновок. Дисертаційна робота Бондаренка Михайла Олександровича на тему *«Секторальне саморегулювання в інституційному механізмі публічного управління»*, подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування, відповідає вимогам, визначеним Порядком присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктор філософії у галузі знань 28 – Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
професор, професор кафедри публічного
врядування Національного університету
«Львівська політехніка»

Ігор ДРОБОТ